

РЕГУЛЯТОРНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИМИ РИЗИКАМИ В УКРАЇНІ

Р.В. Мащенко¹, Є.М. Шапран²

¹ аспірант кафедри підприємництва, торгівлі і логістики, НТУ «ХПІ», Харків, Україна

² професор кафедри підприємництва, торгівлі і логістики, д.т.н, НТУ «ХПІ», Харків, Україна

Roman.Mashchenko@emmb.khpi.edu.ua

evgeny.shapran@khpi.edu.ua

Управління ризиками на підприємствах, які ведуть свою діяльність за проектним принципом, має бути всеосяжним та систематизованим. Це включає дотримання нормативних та регуляторних актів, застосування передових методів та інструментів у сфері управління підприємницькими ризиками. Забезпечення системного підходу до управління підприємницькими ризиками вимагає критичного аналізу існуючих нормативних засад та методик, що вже були розроблені в цій області.

Нормативно-методичні засади управління підприємницькими ризиками в Україні мають свої особливості, зумовлені як національним законодавчим контекстом, так і потребами адаптації до міжнародних практик. За останні роки Україна зробила значні кроки для удосконалення регуляторного середовища у сфері управління ризиками. Основу нормативної бази складають законодавчі акти, нормативні документи, які регулюють процеси внутрішнього контролю, аудиту, оцінки та управління ризиками.

Практика управління ризиками в Україні показує, що хоча інформаційна база українських стандартів у цій сфері обмежена, але існує спроба систематизувати цей процес у рамках законодавчих та регуляторних актів. Так, управління ризиками знаходить своє відображення у ряді нормативних документів:

Закон України "Про об'єкти підвищеної небезпеки" (№2245-III від 18.01.2001) визначає правила поводження з об'єктами, що можуть призвести до великих ризиків для здоров'я та безпеки населення. Цей закон є ключовим документом, що регулює управління ризиками пов'язаними з експлуатацією потенційно небезпечних об'єктів. Він встановлює правові, економічні та соціальні основи безпеки таких об'єктів, а також визначає відповідальність за дотримання мір безпеки.

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» (№249-IV від 28.11.2002)

Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження термінологічної бази системи внутрішнього контролю та аудиту Державного казначейства» (№417 від 07.10.2008);

Наказ Державної податкової інспекції «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації проведення перевірок підприємств, які входять до складу фінансово-промислових груп, інших об'єднань та великих платників податків» (№432 від 16.07.2007);

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики виявлення ризиків, пов'язаних з державно-приватним партнерством, їх оцінки та визначення форми управління ними» (№232 від 16.02.2011).

Ці документи різним чином трактують поняття ризику: як невизначеність подій, вплив цієї невизначеності на майбутні результати, з точки зору кількісної оцінки, та інше. Водночас вони враховують можливість позитивних результатів ризикованих

подій. Відповідно, сутність ризику та ключові дії щодо його управління визначаються по-різному. Серед наведених документів, конкретні методичні рекомендації присутні лише у «Методиці виявлення ризиків...» постанови КМУ, що свідчить про недостатню теоретичну та методичну розробку цієї сфери на державному рівні.

Отже, регуляторно-методичні основи управління підприємницькими ризиками в Україні полягають у встановленні та реалізації нормативних і методичних підходів, що забезпечують підприємствам ефективне управління ризиками.

До основних напрямів регуляторно-методичного управління підприємницькими ризиками відносять:

1) Нормативно-правове забезпечення, а саме ухвалення законодавчих актів та нормативних документів, що регулюють діяльність підприємств у сфері управління ризиками. Це включає закони про підприємництво, захист прав інвесторів, фінансовий контроль, а також нормативи щодо управління безпекою, фінансовими та операційними ризиками.

2) Державне регулювання та контроль полягає у значному внеску державних органів, таких як Національний банк України, Державна служба фінансового моніторингу, Міністерство фінансів, які контролюють ризики на макроекономічному рівні, встановлюють стандарти для фінансової звітності та аудиту, а також підтримують прозорість і стабільність ринку.

3) Методичні рекомендації та стандарти, до яких належать розробка й впровадження методичних рекомендацій, стандартів (наприклад, ISO 31000 для управління ризиками), які дають підприємствам інструменти для оцінки, моніторингу та мінімізації ризиків. Це включає політику внутрішнього контролю, процедури для запобігання шахрайству та забезпечення безпеки даних.

4) Механізми моніторингу та аудиту, що включають впровадження систем внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та зовнішнього аудиту для систематичного моніторингу ризиків та забезпечення належного управління на рівні підприємства.

5) Розробку механізмів для передачі ризиків через страхування або хеджування фінансових ризиків, зокрема валютних, відсоткових і ринкових коливань, що дозволяє підприємствам захищати свої активи.

6) Розвиток кадрів і навчання за рахунок організації навчальних програм та сертифікацій для підвищення кваліфікації персоналу у сфері управління ризиками, формування культури управління ризиками на підприємствах.

Таким чином, регуляторно-методичні основи управління підприємницькими ризиками в Україні забезпечують комплексний підхід до ризик-менеджменту, допомагаючи підприємствам стабільно розвиватися навіть у мінливих умовах бізнес-середовища.

Список літератури:

1. Скуриневська Л. (2023). Основні аспекти управління запасами та логістики в процесах управління оборонними ресурсами та оборонного менеджменту. *Journal of Scientific Papers Social development & Security*. 13. 230-243. 10.33445/sds.2023.13.5.22. (дата звернення: 06.10.2024)

2. Кривешко О. В., Шпарик Я. Я., Мельник Н. В. Особливості управління запасами в кризових умовах. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10301> (дата звернення: 06.10.2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.93

3. Круш П., Орлюк Ю. (2017). Теоретичні основи управління матеріальними запасами підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. DOI: 10.20535/2307-5651.14.2017.108775 (дата звернення: 06.10.2024).